

UDC (УДК) 340.13:351.764

Онишко Оксана Богданівна,

кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права,
конституційного та міжнародного права
Львівського державного університету внутрішніх справ
(Львів, Україна)
e-mail: caramelka2013cary@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5165-1810

ПРАВОВИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ НАДАННЯ СЕКСУАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Анотація. Досліджено головні правові підходи до суспільно-політичного регулювання надання сексуальних послуг (проституції) у різних країнах світу. Поставлено і розглянуто основні завдання, які стоять перед суспільством кожної держави у сфері регулювання діяльності повій, їх так званих «опікунів» і клієнтів, а також участь держави у визначенні та розв'язанні проблем секс-індустрії. Визначено, що важливу роль у легалізації проституції відіграє не лише правовий, а й морально-етичний аспект, який у кожному суспільстві має свої обмеження.

Проаналізовано чотири моделі регулювання проституції, які існують у різних країнах світу, і обґрунтовано, що не кожна модель сама собою ефективна та оптимальна для реалізації. Охарактеризовано історичні факти й особливості легалізації проституції в окремих країнах світу та у Галичині.

Ключові поняття: проституція, секс-індустрія, легалізація, декриміналізація, торгівля жінками, сутенерство, соціальні платформи.

Onyshko Oksana,

PhD (Law),
Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Theory and History of State and Law,
Constitutional and International Law,
Lviv State University of Internal Affairs
(Lviv, Ukraine)
e-mail: caramelka2013cary@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5165-1810

LEGAL, SOCIAL AND HISTORICAL ASPECTS OF LEGALIZATION OF SEXUAL SERVICES

Abstract. The main legal ways to the socio-political regulation of sexual services (prostitution) in different countries are considered. The main problems facing the society of each state in the field of regulation of prostitutes activity, their so-called «curatores» and clients. The participation of the state in identifying and solving the problems of the sex industry are defined. It is determined that an important role in the legalization of prostitution is played not only by the legal but also by the moral and ethical aspects, which have a lot of limits in every society.

Four models of prostitution regulation that exist in different countries of the world are analyzed. It is substantiated that not every model in itself is effective and is optimal for implementation. It depends of the legal system, level of consolidation of society and position of the government on this issue.

Criminal liability for pimping, which exists in Ukraine, is only a small positive step in the fight against illegal profits related to the exploitation (voluntary or forced) of another person's body. The negative point in this area is the lack of social, medical and legal protection of prostitutes, as their clients are also at risk. So, the legalization on of the sexual services is necessary for our state, but it must be preceded by a series of successive authority's steps: public dialogue on different public platforms, changes in legislation and government administrative decisions.

Key concepts: prostitution, sex industry, legalization, decriminalization, trafficking in women, pimping, social platforms.

Вступ

Урегулювання надання сексуальних послуг (проституції) є не лише правовим, а й соціальним і економічним питанням. Ця тема не втрачає актуальності, але і достатньо не обговорюється і не загострюється через об'єктивні причини: отримання негативної критики громадськості, провокування протестів (на кшталт протидії ЛГБТ-парадам), ризик зменшити свої рейтинги діючій владі чи партії, яка балатується, тощо. Однак проблема є, і замовчувати її вигідно як державно-владним органам, так і суспільству.

Питання, пов'язані з вивченням проституції як явища і його негативного та позитивного впливу на суспільство були предметом дослідження таких науковців: О. Бандурки, Н. Волкової, Л. Кучанської, В. Костецького, А. Ландіна, Н. Оніщенко, В. Селіванова, Є. Фесенка, Н. Уханової, О. Федик, Т. Шевчука, С. Шлика, А. Шпакова, С. Яценка та ін.

Мета статті полягає у тому, щоб розкрити правовий, соціальний та історичний аспекти легалізації надання сексуальних послуг в умовах сучасного розвитку суспільства, враховуючи історичний досвід існування проституції як невід'ємного явища функціонування будь-якого суспільства, проаналізувати сучасні підходи інших держав світу до її легалізації, навести перспективи легалізації надання сексуальних послуг в Україні.

1. Історична складова розвитку надання секс-послуг

Легалізація проституції сягає часів Стародавньої Греції, де вперше цар Солон запровадив поняття так званої «проституції гостинності», яке полягало у створенні спеціальних храмів на узбережжі, де сексуальні послуги надавалися зазвичай приїзджим. Однак відвідували такі храми й одружені чоловіки, що не було аморальним. Цікавим був і той факт, що кредитори не мали права у таких храмах (вони вважалися недоторканими) переслідувати своїх боржників. У ті часи проституція та повії поділялися на певні категорії. У Стародавньому Римі проституція теж набрала значних обертів, і повії сплачували відсотки від своєї діяльності у бюджет міста та відігравали значну роль у налагодженні міжнародних зв'язків [1, с. 228–234]. Однак вони належали до однієї з нижчих суспільних каст і не були зареєстровані у списках населення, а вносилися в особливі списки, тобто відзначалися відсутністю громадянства. Отже, вперше в стародавні часи проституція почала розглядатися як професія.

Завжди церква засуджувала повії і усіляко намагалася їх зганьбити перед суспільством. Так, повіям ставили тавро, відрізали різні частини

тіла, страчували. Однак їх допускали до церковної служби і на сповіді відпускали всі гріхи, оскільки повії давали церкві чималі пожертви.

Однак за часів Середньовіччя утримання будинків розпусти у країнах Європи вважалося цілковитою нормою, іноді це відбувалося за протекторатом влади міста. Так, у Середньовічній Франції керували такими будинками урядові чиновники, представники судової влади для того, щоб не лише збагачувати місцевий бюджет, а й присікати у таких закладах поширення азартних ігор і злочинності. Як будинки розпусти використовувалися і місцеві лазні, в яких були обладнані не лише купальні, а й комфортні зони відпочинку. Часто їх власниками були шановані громадяни міст і відомі меценати [2, с. 116–121].

Стосовно повії, які там працювали, то це були дівчата з бідного середовища, які змушені були займатися проституцією, щоб прогодувати сім'ю, або згвалтовані дівчата, які, отримавши тавро сорому, не мали іншого виходу*. Повії того часу мали визначені права. Так, у разі згвалтування клієнт підлягав покаранню у виді штрафу, а у разі переховування від правосуддя – судовому переслідуванню. Також повії могли виступати у суді як повноцінні свідки обвинувачення поряд із власниками й управляючими будинків розпусти. В кількох містах повії навіть мали власні хоругви та знаки розрізнень, з якими виступали на різноманітних парадах та урочистостях у місті.

Влада і церква за часів Середньовіччя виступали проти відвідувань будинків розпусти одружених чоловіків та неповнолітніх юнаків. Однак стосовно перших, то покаранню чи переслідуванню вони не підлягали, на відміну від одружених жінок, які зраджували своїх чоловіків. Такі жінки підлягали суспільному осуду і як покарання могли за рішенням суду та проханням чоловіка бути відправлені до будинку розпусти.

За часів Наполеона на території Франції був прийнятий закон, який вимагав реєструвати повії і проводити їм медичні огляди для того, щоб захистити армію, яка за часів правління Наполеона здійснювала військові кампанії. Модель жінки-повії XIX століття ґрунтувалася на тому, що ними ставали не за власним бажан-

* Як свідчать судові архіви, чимало дівчат ставали повіями внаслідок групових зґвалтувань у цілком молодому віці, які були нормою за часів Середньовіччя. Так зване «полювання на дівчат» із метою розпусти під дією алкоголю було звичним явищем для великих компаній молодих хлопців, здебільшого середнього класу (торговців, ремісників). Після таких подій дівчата не мали шансів вийти заміж і посісти гідне місце в суспільстві [3].

ням, а через несприятливі життєві обставини. Вважалося, що жінки, на відміну від чоловіків, були соціально недорозвиненими, і, займаючись проституцією, не розуміли, що роблять, за що не могли бути покарані. Покаранням підлягали лише ті, які допровадили жінок до такого стану [4, с. 29–33].

XIX століття в Англії характеризувалося високим рівнем розпусти та розвитку проституції, зокрема вуличної. Будинки розпусти теж існували, однак вони були розраховані на забезпечення клієнтів та надавали більш розширений спектр сексуальних послуг, включаючи і задоволення садомазохістських потреб. Великий попит у ті часи мали малолітні дівчата, яких викрадали, чи викупляли у батьків для продажу за кордон у сексуальне рабство. Звідси і бере свій початок історія прийняття Конвенції «Про торгівлю людьми», оскільки першопочатково ототожнювали проституцію із сексуальним рабством, в т.ч. і неповнолітніх.

Привертають увагу і факти розвитку секс-індустрії на українських землях, зокрема у Галичині в кінці XIX – на початку XX століття. Так, у Львові, як і у всій Австро-Угорщині, на підставі імператорсько-королівського розпорядження штабів поліції Кракова від 1888 р., адміністративна влада вимагала від дівчат, які надавали сексуальні послуги, реєструватися у поліції у спеціальній книзі, де було вказано, за яких обставин їх було затримано. В подальшому влада вимагала пройти медичний огляд в санітарному відділі магістрату, вказати свої особисті дані, дані своєї родини та причини, які спонукали обрати такий фак. Далі магістрат видавав спеціальну книжку здоров'я та документ, за яким дівчина могла і надалі займатися обраною діяльністю. Це були так звані легальні представниці надання сексуальних послуг. Але чимало дівчат і жінок офіційно займалися іншою діяльністю (кельнерки, прибиральниці в готелях, продавчині), однак, попри це, ще й заробляли проституцією. Змусити їх пройти медичний огляд і зареєструватися як дівчата, які надають послуги інтимного характеру, влада не могла, оскільки офіційно вони були працевлаштовані, і їхні працедавці могли заперечувати, щоб такі працівниці були зареєстровані у вищевказаних книгах [5, с. 88]. Неофіційні заробітки таких дівчат загрожували не лише їхньому здоров'ю, а й здоров'ю клієнтів*. Правові норми щодо реєстрації жінок, які займалися проституцією, продовжували діяти і після

утворення II Речі Посполитої (до 1939 р.). Так, у Львові протягом 1935–1936 рр. було офіційно зареєстровано 1061 жінка, яка надавала інтимні послуги. Цей показник був середнім порівняно з іншими містами тогочасної Польщі. Скажімо, у Варшаві протягом того ж періоду було зареєстровано 3743 жінки легкої поведінки, Лодзі – 1032, у Кракові – 430, у Вільнюсі – 584 [6, с. 90–91].

2. Сучасні соціально-правові підходи та моделі легалізації надання сексуальних послуг

Сучасна юридична наука розрізняє три підходи до суспільно-політичного регулювання надання сексуальних послуг (проституції), а саме: криміналізація, легалізація та декриміналізація таких діянь. Основна відмінність між указаними підходами ґрунтується на виконанні політичних завдань у кожному конкретному випадку в певній державі. Такі завдання полягають у: скасуванні проституції, мінімізації негативних наслідків, а також визнанні проституції підприємницькою діяльністю, що прирівняна до інших професій у сфері надання послуг (надання косметичних та перукарських послуг, масаж, діяльність кур'єра тощо). Однак у кожному суспільстві важливу роль відіграє морально-етичний аспект проблеми. На нього впливає ментальність суспільства, характерні стереотипи, релігійні норми, моральні цінності. Саме морально-етичний аспект і є одним із вирішальних в українському суспільстві, насамперед коли стереотипні уявлення про суспільне призначення жінки та гендерна нерівність відіграють ключову роль у формуванні громадської думки.

У країнах ЄС нині є чотири моделі регулювання проституції. Перша модель – цілкова заборона проституції. Така модель є радше винятком й існує лише в декількох державах, як наприклад Фінляндія та Румунія.

Друга модель визначає заборону бути користувачем сексуальних послуг. Така модель характерна для Швеції та Норвегії. Зокрема, у Швеції ще у 1999 р. прийнятий закон, за яким клієнт сплачував невеликий штраф за користування секс-послугами. Водночас на повій покарання не поширювалося. Така норма закону дала змогу значно зменшити попит на представників секс-індустрії, а загалом і факт проституції в державі загалом. Згодом таку модель перейняли Норвегія, Північна Ірландія та Ісландія. У Словаччині за послуги повій клієнт може бути ув'язнений на 10 років.

Третя модель передбачає дозвіл на надання сексуальних послуг, однак це не врегульовано державою. Таким чином і надавач, і користувач інтимних послуг не підлягають покаранню.

* Так, одна офіціантка з кав'ярні заразила венеричною хворобою приблизно 40 офіцерів одного полку, внаслідок чого полк став недієздатним на певний час [5].

Однак законодавством регулюються інші види діяльності, з цим пов'язані: сутенерство, привласнення частини заробітку, утримання будинків розпусти, інші посередницькі відносини, а також примус до зайняття такою діяльністю. Отже, більшість держав Європи вважають, що сукупність інших супроводжувальних заборон призведе до поступового зниження рівня проституції. Третя модель характерна для 12 країн Європи, з-поміж яких: Польща, Бельгія, Чехія, Люксембург.

Четверта модель легалізовує проституцію у повному обсязі та чітко встановлює межі надання і отримання сексуальних послуг. Отже, такий вид діяльності вважається офіційно зареєстрованим, з якого сплачуються податки у державний і місцевий бюджети, а також є соціальних захист як надавачів послуг, так і їхніх клієнтів. Така модель характерна для Нідерландів, Бельгії, Австрії, Греції, Швейцарії, Латвії, Угорщини і Туреччини.

Україна належить радше до третьої моделі, оскільки декриміналізація проституції відбулася в нас у 2006 році, коли до КК України було внесено відповідні зміни. Нині зайняття проституцією є лише адміністративним правопорушенням (ст. 181-1 КУпАП), за яке передбачено доволі мізерний штраф – від 85 до 170 грн, у разі повторного здійснення таких дій протягом року після накладення адмінстягнення – від 136 до 255 грн [7]. Як характерно для більшості країн Європи та світу, в Україні передбачена кримінальна відповідальність (ст. 303 КК України) у виді позбавлення волі від трьох до п'ятнадцяти років за сутенерство або втягнення особи у зайняття проституцією [8]. Це відповідає нормам міжнародного права, а саме Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами, до якої Україна, будучи у складі СРСР, приєдналася 15.11.1954 [9].

3. Роль Конвенції «Про торгівлю жінками» у легалізації проституції

У ст. 1 Конвенції йдеться про те, що відповідальність несе особа, яка отримує вигоду з проституції іншої особи, а також утримують нелегальні будинки розпусти та відмовляються реєструвати повій [10]. Друга частина Конвенції «Про торгівлю жінками» теж визначає, що торгівля жінками є злочином, навіть у разі отримання згоди жінки. Отже, якщо дівчина погоджується на роботу за кордоном у нічному клубі, то особа, яка влаштувала її на роботу й отримала за це оплату, теж буде покарана, навіть ув'язнена. Особа, яка влаштовує на роботу, стає торговцем людьми, навіть за наявності згоди останніх. Таким чином, конвенція здійснює захист жінок,

навіть проти їхньої волі. Конвенція не зовсім слушно пов'язує проституцію з торгівлею жінками, встановлюючи, що вся проституція є примусовою, і жінки не можуть визнавати це своєю професією. Крім того, торгівля людьми не завжди пов'язана з проституцією. Так, жінки працюють нелегально на швейних фабриках, збирають урожай, доглядають за немічними. Нині триває суперечка щодо норм Конвенції, оскільки, якщо визнати проституцію примусовою, як насильство над жінками, то це порушує основні права людини. Однак потрібно розмежовувати примусову проституцію та добровільну. Остання і підлягає легалізації не лише в окремих державах, а у більшості держав світу.

Отже, пряме слідування нормам Конвенції та пряма імплементація норм міжнародного законодавства у вітчизняне свідчать про пряму заборону легалізації проституції та надання сексуальних послуг.

Нідерланди свого часу відмовилися від підписання цієї Конвенції. Однак, щоб офіційно легалізувати секс-індустрію, там відбувалися бурхливі соціальні дискусії, декілька років тривав гострий діалог між громадськістю, пресою та владою. Цього нині потребує і Україна.

В Україні на сьогоднішній день є мізерна кількість повій, які працюють без так званих «опікунів» чи сутенерів, котрі забирають собі частину доходу, натомість надаючи сумнівний захист. Звичайно, власники будинків розпусти у Нідерландах теж отримують частину прибутку від проституції, однак натомість повій мають низку конкретних пільг (соціальний захист, медичне обслуговування, відпустку) та підписують трудовий договір. Навіть існують спілки повій, які реєструються як приватне підприємство та ділять прибутки порівну.

Як і в більшості країн Східної Європи, так і в Україні проституція є нелегальною, і сутенери отримують 50 відсотків прибутку. Частими є випадки, коли у нелегальних будинках розпусти дівчата зовсім не отримують оплати за свої послуги, бо їх залякують і заставляють відпрацьовувати за наданий їм притулок, їжу, одяг.

На перший погляд, може здатися, що зайняття проституцією – це вимушений крок для жінки, яка опинилася у скрутних життєвих обставинах. Однак візьмемо інших осіб, які працюють на шкідливих виробництвах: лакофарбовому чи азбестовому заводах, у гірничій промисловості, у виробництві гідроізоляційних матеріалів, на атомних електростанціях, тощо. Це їхній вибір, і за цим вибором є не лише скрутні життєві обставини, а й економічні умови праці, скорочена тривалість робочого дня, зниження пенсійного віку тощо [11]. Чимало українок добровільно працюють у сфері надання секс-

суальних послуг в інших країнах (Великобританії, Нідерландах, Німеччині, Польщі), через певний час вони повертаються додому, купують житло і створюють сім'ї. Рівень як легальних, так і нелегальних доходів та заробітків, навіть у країнах Європи, значно вищий і тому чимало дівчат з України працюють там у секс-індустрії.

Інша річ, коли проституція тягне насильницькі дії, за які ні клієнт, ні сутенер не можуть бути покарані. Йдеться про те, що дівчина, яка надає сексуальні послуги, не може вести переговори з клієнтом чи відмовити йому в разі вчинення насильницьких дій.

В Афінах у травні 2012 року поліція затримала 100 таких дівчат. Примусово їх протестували на ВІЛ-СНІД. Так, зі 100 тестів 12 виявилися позитивними. Ці 12 дівчат зізналися, що вступали в інтимні стосунки без використання засобів захисту з десятками чоловіків. Прокуратура опублікувала в соцмережах світлина цих дівчат, щоб попередити клієнтів про небезпеку зараження та переконати їх пройти тест на ВІЛ. Тодішній міністр охорони здоров'я Греції мав намір також опублікувати і світлина клієнтів, щоб показати, хто вступав у незахищені інтимні стосунки з жінками легкої поведінки [12]. Оскільки в Греції проституція легалізована, то, відповідно, і правоохоронні органи мають право регулювати відносини у цій сфері, вимагати проходження тестів на виявлення венеричних хвороб, оприлюднювати світлина дівчат із секс-індустрії, оскільки ті наражали на небезпеку життя та здоров'я клієнтів.

4. Основні проблеми легалізації проституції в Україні

В Україні такими проблемами не займається ні поліція, ні прокуратура, ні соціальні служби, оскільки немає легалізації такої діяльності. Мізерний адміністративний штраф ситуацію не поліпшує і ризик зараження не знижує. З погляду закону будинків розпусти не існує, дівчата на трасах просто шукають нових знайомих, а сутенерство та насильство здебільшого є лише формально, оскільки від повій поліція дуже рідко отримує та приймає заяви про порушення їхніх прав. Але про які права може йтися, якщо діяльність повій є поза межами правового поля.

Одним із видів проституції є так зване спонсорство. Таким чином, жінка чи дівчина має одного або декількох клієнтів, які забезпечують їй побут та інші потреби за надання інтимних послуг. Такі випадки трапляються навіть у школах, чи інших навчальних закладах, коли клієнт забирає дівчину в машину навіть на великій перерві та повертає до початку наступ-

ного уроку чи пари. Звичайно, що це суперечить чинному законодавству, коли дівчина неповнолітня, однак рідко можна зустріти скарги та заяви у поліцію при виникненні конфліктів у схожих ситуаціях, насамперед коли дівчині виповнилося 18 років. Підґрунтям такої діяльності є лише економічна складова, а інтимні послуги вони використовують як спосіб заробітку на одяг, косметику, розваги тощо.

Статистичні дані стосовно кількості повій на території України також неможливо встановити, оскільки така діяльність є у тіні й розповідати про це ніхто не хоче. Часто мас-медіа проводили анонімні платні анкетування для повій, однак їхні дані не відповідають реальному стану речей, оскільки задля наживи зголюються пройти анкетування не лише повії, а й нарко- та алкозалежні, і кожна з них озвучує різні дані [13].

На запит газети Delo.UA з Нацполіції повідомили, що за 2017 р. за ст. 181-1 КУпАП затримано 1101 людину, з них 15 були неповнолітніми. Це ненабагато більше, ніж у 2016 році – 1308 осіб, з яких 18 неповнолітніх. Щодо штрафів, то за вказаною статтею випи-сано 572 штрафи на суму 91,3 тис. грн. Із них сплачено лише 11, 8 тис. грн. Щодо ст. 302 КК України (створення або утримання місць розпусти і звідництва), у 2017 р. було заведено 258 кримінальних справ, а справ, доведених до суду, – лише 193 [13]. Статистика, на нашу думку, лише формальна, оскільки чимало правоохоронних органів «закриває очі» на таку діяльність на вигідних для них умовах.

За офіційними даними Національної поліції України, на першому місці за кількістю зафіксованих правопорушень за ст. 181-1 КУпАП лідирує Одеська область (626), на другому місці Дніпропетровська (182), і на третьому – Херсонська (106). Остання у списку із онім виявленим адмінправопорушенням – Житомирська область. Протягом року в Україні зафіксували 913 осіб, які були затримані за зайняття проституцією [14]. Проте офіційні статистичні дані – це лише вершина айсберга, оскільки вони свідчать тільки про виявлені правопорушення в цій сфері.

Очевидним є те, що секс-індустрія – це латентний широкомасштабний бізнес із власними внутрішніми законами та системою. Можливість його легалізації є, однак немає механізму. 18.09.2015 за ініціативою народного депутата попереднього скликання А. В. Немировського у ВРУ був зареєстрований Проект закону про регулювання проституції та діяльності секс-закладів. Він установлював можливість діяльності повій як приватних підприємців, межі діяльності секс-закладів із надання

інтимних послуг, соціальні гарантії повій, повноваження ВРУ, КМУ, виконавчих органів влади на місцях щодо регулювання сфери проституції та діяльності секс-закладів [15]. Менш ніж через місяць проект був відкликаний, так і не розпочавши процедуру свого проходження у парламенті. Це зроблено, зі слів автора законопроекту, щоб не провокувати суспільні суперечки [16].

Важливим аспектом є і надання допомоги (медичної, психологічної, матеріальної) жінкам, які надають сексуальні послуги. Це здійснюється зазвичай суспільними неурядовими організаціями. У Бангкоку, приміром, на головній вулиці з нічними клубами є організація, куди дівчата можуть заїхати, щоб отримати засоби інтимного захисту, поспілкуватися, попередити клієнта про можливу небезпеку. Є також уроки мови, переважно російської, оскільки чимало росіян почали відвідувати такі заклади і дівчатам доводиться вчитися краще домовлятися.

Існують і організації, що працюють для спільноти жінок легкої поведінки, як правило, феміністичні. Вони займаються лобістською діяльністю для зміни закону. Деякі аболіціоністські (християнські чи феміністські) громадські рухи пропагують скасування проституції у будь-якому виді (легалізованому чи не легалізованому), або ж вимагають прийняти голландську модель – визнання проституції як професії та захист прав людей, які працюють у секс-індустрії. Вони не вживають слово «повія» (що є вкрай образливе), а «жінка, що займається проституцією» [17].

Аналізуючи практику інших держав світу, потрібно зазначити, що у США лише у декількох штатах проституція легалізована і федеральної заборони на зайняття нею немає. У Каліфорнії повій та клієнту загрожує до одного року в'язниці та 1000 доларів штрафу, а сутенер може потрапити до в'язниці на строк до 6 років. У Техасі повій і клієнтів, яких утретє спіймали за зайняття проституцією та користування секс-послугами, засуджують до в'язниці. Покарання призначається на строк до двох років в'язниці та штраф 10000 доларів. Загалом кількість повій у США оцінюється приблизно в півмільйона, а річний оборот усього сектора торгівлі – понад 15 мільярдів доларів [18].

Українські реалії свідчать про те, що, як і у більшості держав світу, легалізації проституції протистоїть насамперед економічний аспект, а далі суспільний і правовий. Економічний полягає в тому, що чимало осіб зацікавлені у тому, щоб тримати такий бізнес в тіні і не сплачувати податки у бюджет. Це стосується не лише повій та їхніх сутенерів,

а й різного рангу чиновників і правоохоронців, які покривають такий бізнес та отримують свій відсоток. Суспільний чинник зумовлений стереотипами та громадським осудом. Для подолання другого чинника потрібно проводити постійний суспільний діалог, комунікувати з громадами різних регіонів і рівнів, роз'яснювати переваги легалізації, організовуючи конференції, круглі столи, фестивалі, зустрічі з представниками різних поколінь, громад та інші дискусійні платформи. Без налагодження діалогу влади з громадськістю легалізовувати таке неоднозначне і суперечливе явище недоцільно, оскільки можна спровокувати хвилю протестів, яких у будь-якому разі не уникнути, однак можна сподіватися, що вони будуть не надто категоричні та радикальні.

Згадаймо бойкотування проведення весною 2018 та восени 2019 р. у Львові, Києві, Харкові, Чернівцях, Одесі так званого «Фестивалю рівності» на захист ЛГБТ-спільноти, коли відбулися сутички правоохоронців із праворадикалами, які закидали учасників яйцями, відбулося навіть псевдомінування вулиці й інші протистояння. У Чернівцях рішенням міської ради навіть було заборонено проводити такий фестиваль [19–21].

І, нарешті, правовий аспект, який передбачає внесення змін у цивільний і господарський кодекси та ще низку чинних нормативно-правових актів, які дозволять повіям зареєструватися як приватні підприємці (на зразок Нідерландів), або заснувати ТзОВ та спільно і відкрито вести діяльність із надання послуг інтимного характеру.

Висновки

Виходячи із вищевикладеного, можна стверджувати, що жодна з вказаних моделей запобігання чи легалізації проституції не є ефективною на 100%. Діяльність повій розпочалася завдовго до нашої ери і таке явище було та є невід'ємною частиною будь-якого суспільства. В Україні, як і в більшості держав світу, ця сфера є у тіні, від чого потерпають як представниці найдревнішої професії, їхні клієнти, так і місцеві бюджети, а також суспільство загалом.

Кримінальна відповідальність за сутенерство, яка є в Україні, – це лише невеликий позитивний крок у боротьбі з нелегальним отриманням прибутку, пов'язаного з експлуатацією (добровільною чи примусовою) тіла іншої людини. Наявність лише адміністративної відповідальності повій, відсутність соціального, медичного чи правового захисту їхньої діяльності є негативним моментом у цій сфері, оскільки в зоні ризику є і повій, і їхні клієнти.

Отже, легалізація надання сексуальних послуг необхідна нашій державі, однак цьому повинна передувати низка послідовних кроків, зробле-

них владою: суспільний діалог на різних громадських платформах, зміни в законодавстві та владні адміністративні рішення.

Список використаної літератури

1. Pierre Dufour F. S. Historia prostytucji. Czasy przedchrześcijańskie, cesarstwo rzymskie. Za tłumaczeniem A. Baniukiewicza. T. 1. Warszawa : Wydawnictwo: Uraeus, 1997. 399 s.
2. Pierre Dufour F. S. Historia prostytucji od czasów najdawniejszych do XX wieku. Czasy chrześcijańskie, Rzym, Bizantium, Francja. Za tłumaczeniem A. Baniukiewicza. T. 1. Warszawa : Wydawnictwo: Uraeus, 1997. 380 s.
3. Milewski Stanisław. Czy wiesz, że w dawnych czasach chodzenie do domu publicznego traktowano jako dowód normalności, a cudzołóstwo żony uważano za przestępstwo publiczne? URL: <https://www.magazyndetektyw.pl/prostytucja-w-sredniowieczu/>
4. Harsin Jill. Policing Prostitution in Nineteenth Century Paris, Princeton: Princeton University Press, 1985. URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctvckq7ng>
5. Таємниці Львівського дна. I. (за мемуарами й матеріалами поліції та львівської преси початку XX ст.). URL: <https://zbruc.eu/node/27795>
6. Klos Krzysztof. Prostytucja w Krakowie międzywojennym 1918–1939. URL: <file:///C:/Users/Xena/AppData/Local/Temp/5931-17464-1-PB.pdf>
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
9. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами від 02.12.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_162#Text
10. Karpiński Marek. Najstarszy zawód świata. Historia prostytucji. Warszawa : Wydawnictwo Iskry, 2010. 334 s.
11. Про затвердження Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2001 № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
12. Sobczak Aleksandra. Zalegalizować prostytucję w Polsce. URL: https://www.wysokieobcasy.pl/wysokieobcasy/1,96856,12098895,Zalegalizowac_prostytucje_w_Polsce.html
13. Проституція в Україні: бізнес, якого ніби нема. URL: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/prostitutija-v-ukraine-biznes-kotorogo-kak-by-net-339150/>
14. У МВС назвали регіони, які стали лідерами за кількістю повій. URL: <https://poglad.ua/news/crime/nazvali-regioni-ukrayini-yaki-stali-liderami-za-kilkistyu-poviy-383196>
15. Проект закону про регулювання проституції та діяльності секс-закладів. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56559
16. З Ради відкликали законопроект про легалізацію проституції. URL: <https://www.unian.ua/politics/1148082-z-radi-vidklikali-zakonoprojekt-pro-legalizatsiyu-prostitutitsiji.html>
17. Prostytucja – zalegalizować czy zabronić? URL: <https://www.wysokieobcasy.pl/wysokieobcasy/1,53662,141908.html?disableRedirects=true>
18. Prostitution under International Human Rights Law: An Analysis of States' Obligations and the Best Ways to Implement Them. CAP international, February 2016. URL: www.cap-international.org
19. У Чернівцях не відбувся «Фестиваль рівності». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=W-M3ERi913Y>
20. ЛГБТ-ходу в Одесі намагалися зірвати декілька організацій. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/hodu-lgbt-v-odesi-namagalysia-sirvaty/30139394.html>
21. У поліції заявили про відсутність постраждалих під час маршу рівності у Києві. URL: <https://www.unian.ua/society/10594362-u-policii-zayavili-pro-vidsutnist-postrazhdalih-pid-chas-marshu-rivnosti-u-kiyevi.html>

References

1. Pierre Dufour, F. S. (1997). Historia prostytucji. Czasy przedchrześcijańskie, cesarstwo rzymskie [History of prostitution. Pre-Christian times, Rome Empire]. Za tłumaczeniem A. Baniukiewicza. T. 1. Warszawa: Wydawnictwo: Uraeus [in Pol.].
2. Pierre Dufour, F. S. (1997). Historia prostytucji od czasów najdawniejszych do XX wieku. Czasy chrześcijańskie, Rzym, Bizantium, Francja [History of prostitution from the most oldest times to the XX century. Christian times, Pome republic, Byzantium, France]. Za tłumaczeniem A. Baniukiewicza. T. 1. Warszawa: Wydawnictwo: Uraeus [in Pol.].
3. Milewski, Stanisław. Czy wiesz, że w dawnych czasach chodzenie do domu publicznego traktowano jako dowód normalności, a cudzołóstwo żony uważano za przestępstwo publiczne? [Did you know that in

- the antique times, going to the brothel house was considered like a normal behavior and the wife's adultery was a public crime?]. Retrieved from <https://www.magazyndetektyw.pl/prostytucja-w-sredniowieczu/> [in Pol.].
4. Harsin, Jill. (1985). *Policing Prostitution in Nineteenth Century Paris*, Princeton: Princeton University Press. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/j.ctvckq7ng>
 5. Tajemnutci Lvivskogo dna. I. (za memuaramu I materialamu policiji ta lvivskoj presu pochatku XX st.). [Secrets of the Lviv bottom. I. (according to memoirs and materials of the police and the Lviv press of the early XX cen.)]. Retrieved from <https://zbruc.eu/node/27795>
 6. Klos, Krzysztof. *Prostytucja w Krakowie międzywojennym 1918–1939* [Prostitution in interwar Krakow]. Retrieved from file:///C:/Users/Xena/AppData/Local/Temp/5931-17464-1-PB.pdf
 7. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporyshenia vid 07.12.1984 [Code of Ukraine on Administrative Offenses]. Law from 07.12.1984. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> [in Ukr.].
 8. Kruminalnyj kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 [Criminal Code of Ukraine]. Law from 05.04.2001 № 2341-III. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [in Ukr.].
 9. Konventsiia pro borotbu z torhivleiu liudmy i z ekspluatatsiieu prostytutsii tretimy osobamy vid 02.12.1949. [Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others] from 02.12.1949. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_162#Text – accession of Ukraine 15.11.1954 [in Ukr.].
 10. Karpiński, Marek (2010). *Najstarszy zawód świata. Historia protytucji* [The oldest profession in the world. History of prostitution]. Warszawa: Wydawnictwo Iskry [in Pol.].
 11. Pro zatverdzhennia Pereliku vyrobnytstv, tsekhiv, profesii i posad iz shkidlyvymy umovamy pratsi, robota v yakykh daie pravo na skorochenu tryvalist robochoho tyzhnia [About the statement of the List of manufactures, shops, trades and positions with harmful working conditions in which work gives the right to the reduced duration of a working week]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* vid 21.02.2001 № 163. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukr.].
 12. Sobczak, Aleksandra. *Zalegalizować prostytucję w Polsce* [Legalization prostitution in Poland]. Retrieved from https://www.wysokieobcasy.pl/wysokieobcasy/1,96856,12098895,Zalegalizowac_prostytucje_w_Polsce.html [in Pol.].
 13. Prostytutsiia v Ukrainy: biznes, kotroho kak-by net [Prostitution in Ukraine: a business that somehow does not exist]. Retrieved from <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/prostitucija-v-ukraine-biznes-kotorogo-kak-by-net-339150/> [in Russ.].
 14. U MVS nazvaly rehiony, yaki staly lideramy za kilkistiu povii [The Ministry of Internal Affairs named the regions that became leaders in the number of prostitutes]. Retrieved from <https://pogliad.ua/news/crime/nazvali-regioni-ukrayini-yaki-stali-liderami-za-kilkistyu-poviy-383196> [in Ukr.].
 15. Proekt zakonu pro rehuliuвання prostytutsii ta diialnosti seks-zakladiv [Draft law about regulation of prostitution and sex activities]. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56559 [in Ukr.].
 16. Z Rady vidklykaly zakonoproekt pro lehalizatsiiu prostytutsii [The bill on legalization of prostitution was recalled from the Rada]. Retrieved from <https://www.unian.ua/politics/1148082-z-radi-vidklikali-zakonoproekt-pro-legalizatsiyu-prostitutsiji.html> [in Ukr.].
 17. Prostytucja – zalegalizować czy zabronić? [Prostitution – to legalize or to forbid?]. Retrieved from <https://www.wysokieobcasy.pl/wysokieobcasy/1,53662,141908.html?disableRedirects=true> [in Pol.].
 18. Prostitution under International Human Rights Law: An Analysis of States' Obligations and the Best Ways to Implement Them. CAP international, February 2016. Retrieved from www.cap-international.org
 19. U Chernivtsiakh ne vidbuvsia «Festyval rivnosti» [Owely Festival did not take place in Chernivtsi]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=W-M3ERi913Y> [in Ukr.].
 20. LHBT-khodu v Odesi namahalsia zirvaty dekilka orhanizatsii [Several organizations tried to disrupt the LGBT parade in Odesa]. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/hodu-lgbt-v-odesi-namagalysia-sirvaty/30139394.html> [in Ukr.].
 21. U politsii zaiavly pro vidsutnist postrazhdalikh pid chas marshu rivnosti u Kyievi [Police said there were no casualties during the equality march in Kyiv]. Retrieved from <https://www.unian.ua/society/10594362-u-policiji-zayavili-pro-vidsutnist-postrazhdalih-pid-chas-marshu-rivnosti-u-kiyevi.html> [in Ukr.].

Стаття: надійшла до редакції 23.09.2020
 прийнята до друку 03.12.2020
 The article: is received 23.09.2020
 is accepted 03.12.2020